

A Múltunk Öröksége Alapítvány Tájékoztatója

2006/2.

Emlékét ápoljuk, megőrizzük

Marton Jenő tanár, úttörővezető, pártoló tagunk 1922. június 16-án született Lovasberényben és 2005. április 5-én hunyt el Keszthelyen. A mozgalom iránti lelkesedése, elkötelezettsége, sokirányú hasznos pedagógia, mozgalmi, társadalmi tevékenysége ismertté tette őt az egész országban. Sajnos az Úttörőmozgalom 60. és Alapítványunk 10. születésnapját nem érthette meg.

A Múltunk Öröksége Alapítvány kuratóriuma mindent megtesz azért, hogy végakarátát teljesítse, emlékét méltóképpen megőrizze. Ezért kuratóriumunk az alábbi határozatot hozta:

1.) Létrehozzuk a **Marton Jenő-díjat**, amelyet azoknak az iskoláknak egy kiváló közösségi feladatokat végző tanulója kaphat, ahol Marton Jenő tanult és tanított élete során. (Pápa, Rezi, Zalavár, Szentgyörgyvár, Keszthely)

- A díjazott tanulóra az iskola nevelőtestülete ad javaslatot.
- A díj 20 000 Ft pénzjutalommal jár.
- Átadására az iskola tanévzáró ünnepélyén kerül sor.
- A díjat a kuratórium ezzel megbízott tagja adja át.

2.) **Marton Jenő Emlékérmét** alapítunk, amelyet azok a felnőtt úttörővezetők (egy férfi, egy nő) kaphatnak, akik hosszú időn keresztül eredményesen végeztek úttörővezető tevékenységet. Az emlékérem (plakett) adományozására Alapítványunkkal kapcsolatban álló szervezet, vagy személy tehet javaslatot megfelelő indoklással.

- A kitiűntetést évente kettő személy kaphatja meg.
- A döntést a kuratórium hozza meg.
- Az érmehez 25 000 Ft pénzjutalom jár.
- Az érmet a kuratórium elnöke adja át Csillebércen.

3.) Minden páros számú évben, **Marton Jenő** születésének évfordulója

Emlékeim Marton Jenő barátomról

Nehéz meghatódottság és szomorúság nélkül írnom Marton Jenő – tanár, úttörővezető, a jó barát, a Múltunk Öröksége Alapítvány támogatója – életútjáról. Előtem van két mosolygós fényképe, az egyik 1957-ben, a másik később, nem tudni mikor készült. Mellette az a „csapatvezetői igazolvány” amelyet vele együtt én is megkaptam 1957. július 3-án Csillebércen. Barátságunk ezt megelőzően keletkezett, mivel májusban már részt vettünk azon a táborozáson, amelyen felkészítettek bennünket „kiképző vezetőnek” az I. Országos Csapatvezető-képző Tábor vezetőinek.

Nekem nagy megtiszteltetés volt, hogy a nálam 15 évvel idősebb Marton Jenő kiválasztott és felkért helyettesének

Marton Jenő
1922-2005

tiszteletére **pályázatot** írunk ki, amely munkásságához, mozgalmi tevékenységéhez kapcsolódik.

- A legjobb pályamunkákat pénzjutalomban részesítjük:
- I. díj 25 000 Ft, II. díj 15 000 Ft, III. díj 10 000 Ft.
- Nagyszámú és magas színvonalú pályamű esetén több személy is részesülhet a díjakban.
- A döntést a kuratórium hozza meg.
- Az értékelésre és az eredményhirdetésre Csillebércen kerül sor.

az Ifjú Gárda Altáborban. Érdekes, hogy addig sohasem találkoztunk, nem ismertük egymást. Hiszen Ő Zalában, én meg Pest megyében éltem és dolgoztam, mégis valami rokonszenv alakult közöttünk az első napokban. Később mondta el hogy fiatalságom mellett az tetszett neki, hogy egy kis település, kis úttörőcsapatától jöttem, Majosházáról, mint ahogy Ő is így kezdte 1946-ban a csapatvezetést Rezipen.

Az 1957 nyarán egy (az első) csapatvezető képző tábort és kettő rajvezető-képző turnust vezettünk, amit nagyon sok követett még nyaranta 1965-ig. Ő ekkortól 1971-ig a Csillebérci Úttörővezető-képző Nagytábor titkára volt, én pedig más területre kerültem, de barátságunk haláláig megmaradt. Emlékeztetések számomra a Záhonyi Ede által vezetett Országos Úttörő-történeli Bizottság ülésein elhangzott értékes hozzászólásai. Hasonlóképpen a vándorgyűléseken mondott javaslatai, véleményei. Igen sokat foglalkozott az úttörtörténeten belül a csapatok történetének megírásával, a nagy akciók, események megörökítésével az utókor számára. Az országos módszertani füzetekben is megjelent írása a keszthelyi Csány László Úttörőcsapat történetéről, amit két kötetben adott ki a harmincadik évfordulón. (Jelenleg Alapítványunk tulajdonában van.)

Alapítványunk megalakulását az elsők között üdvözölte és csatlakozott hozzá. „Ti lesztek, akikre ráhagyom értékeimet, ti lesztek az örököseim, mivel ápoljátok az úttörőmozgalom értékeit.” – mondta többször is nekünk. „Ezt hagyjuk jó sokára” – mondtuk neki Jelenics Jóskaival még a 80. születésnapján is 2002-ben. Majd nemsokára elküldte végrendeletét, hogy komolyan gondolta szándékát... 2005. április 5-én Keszthelyen elhunyt. Szeretett városában, Pápán temettük el. Fejfájára az alfa és az omega betűk is rákerültek, kívánságának eleget téve... Jelentős összeget hagyott Alapítványunkra, amihez jóval később jutottunk hozzá... Végakarátának megfelelően fogunk gondoskodni az örökségről.

Szabó Imre

Múltunk emlékeiből

Szávai Nándor

(Bp., 1906. júl.27.– Bp., 1979. jan. 30.)

Tanár, esszéíró, műfordító, Kossuth-díjas (1948). Demény Magda zene-pedagógus, zongoraművész férje. A budapesti Eötvös Kollégium diákjaként a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán 1930-ban szerzett középiskolai tanári, majd doktori oklevelet, 1930-tól gimnáziumi, 1932-től kereskedelmi iskolai tanár. 1945-től a Vallás- és Közoktatási Minisztériumban osztályvezető-helyettes, 1946-tól a budapesti tankerület főigazgatója, 1948-tól a Vallás- és Közoktatási Minisztérium államtitkára. 1950-től gimnáziumi igazgató, 1956-tól 1973-ig, nyugdíjba vonulásáig a budapesti Ságvári Endre Gyakorlóiskola vezető-tanára. 1967-ben az újjáalakult Magyar Pedagógiai Társaság gimnáziumi szakosztályának elnöke, 1975-ben tiszteletbeli elnöke. Főmunkatársa volt a Világirodalmi Lexikonnak. Műfordításai a francia irodalomból széles látókörrel tanúskodnak. Rousseau-tanulmánya maradandó értéke esszéirodalmunknak.

„1388/1946–47. szám Tárgy: Az Úttörő gyermekmozgalom támogatása
Tanfelügyelő Úrnak
az állami, községi, izraelita és egyesületi gimnáziumok, képzőintézetek és polgári iskolák igazgatóinak (fiú- és leányiskolák).

Budapest

Az Úttörő gyermekmozgalom a demokratikus magyar iskola célkitűzéseit segíti azáltal, hogy a tanulók iskolán kívüli foglalkoztatása során, öntevékenyséjük kibontakoztatásával, a szabadság és közösség eszményeire neveli őket. Petőfi Sándort, a márciusi ifjakat és a szabadságharc gyermekhonvédeit állítja példaképül az ifjúság elé. Ezáltal a tanulók legszebb történelmi hagyományainkba kapcsolódnak, azokba a hagyományokba, amelyekkel igazi, a munkásság, parasztság és értelmiség egyetemet összefogó nemzeti egységet alakíthatunk ki.

A mozgalomban a tanulók 14 éves korukig vesznek részt. 14 évnél idősebb tanulók, csoportok, órsók vezetésére vállalkozhatnak. A mozgalom eszközei közös megbeszélések és kirándulások, közös játék, sport, műhelymunka stb.

Tekintettel az Úttörő gyermekmozgalom nagy jelentőségére és fontos szerepére a demokratikus iskola kialakításában, felhívom Igazgató Urat (Úrnőt), hogy iskolai megszervezését támogassa. Jelöljön ki számukra lehetőséget szerint egy termet, ha van önként vállalkozó tanár, állítsa az iskolai csapat élére, s támogassa a mozgalmat abban a célkitűzésben is, hogy jobb előmenetelű úttörők társaikat tanulmányaikban segítsék. Általában ügyeljen, hogy az iskola tanulmányi és nevelői szempontjai érvényesüljenek a mozgalomban, sőt – az úttörők példás magatartása által – támogatást is kapjanak a mozgalom révén. Ha önként vállalkozó tanár nem akadna, akkor is gondoskodjék a mozgalom ellenőrzéséről.

További felvilágosításért forduljon Igazgató Úr (Úrnő) az Úttörők Központi Bizottságához (VII., Vilma Királynő út 35/c).
Budapest, 1946. október 10.

Szávai Nándor s. k.
tankerületi főigazgató"

A margitszigeti tábor

1949-ben nyitotta meg kapuit a margitszigeti Petőfi tábor. A Gyermekbarát Egyesület felügyelte ekkor. Ebédelni a Nagyszálló oldalában felállított kecskebak asztalokhoz jártak.

1950-ben közigazgatásilag a XIII. kerülethez csatolták a szigetet.

Én 1957 óta járok a táborba, akkor Selmeczi László volt a táborvezető. Ha jól tudom, a III. kerületben dolgozott, mint gyógypedagógus.

Öt Jármai Miklós, a Csata Utcai Általános Iskola igazgatóhelyettese követte.

A tábor úttörő jelleggel működött. Az iskolák adták a rajzokat, azon belül a gyerekek őrsi kertekben tevékenykedtek. A táborba az iskolásokat különvillamosokkal szállították. Az Árpád-hídtól énekelve kellett bevonulnunk, ezt pontozták. Naponta volt zászlófelvonás, levonás, értékelés, ügyeletátadás stb.

A tábor területe akkor nagyobb lehetőséget biztosított a körletek elhelyezésére, mert nem voltak dombok, helyükön padok és bokrok helyezkedtek el. Két pancsoló medence tette vonzóbbá a tábort. A magas létszám (1000-1200 fő) miatt kellett megosztani a gyerekek fürdési lehetőségét, a kismedence az alsó tagozatosoké, a nagyobb a felsősöké volt. A tábort az első osztálytól a nyolcadik osztályig bárki igénybe vehette.

A táborvezető a 60-as években Tóth Mihály, majd Nagy Károly lett, aki addig a gazdasági ügyeket intézte.

Az étkeztetés már az 50-es években megoldódott, a GYÉVÁL konyhát nyitott a táborban.

A 60-as évek elejétől a déli iskolák kishajóval jártak át a táborba, az északiakat továbbra is villamos szállította.

A 60-as évek végén volt egy nagyobb villamosjegy áremelés és attól kezdve a BKV autóbuszok szállították a táborozókat.

Az utóbbi öt évben a BKV-nak már nem érte meg a gyermekszállítás, s a közbeszerzés eredményeként távolsági autóbuszok hozzák most a gyerekeket.

A 70-es években a pedagógiában új szelek fújtak. A napközi szakfelügyelője (Erdélyi Károly) szorgalmazta, hogy a csoportok korosztályonként szerveződjenek. Jelenleg is így alakulnak a csoportok, átlag 15-20 fővel.

1981-ben volt a tábor teljes felújítása. A nagy ebédlő elejét beüvegezték, hátsó részéből levágtak egy folyosónyt és hozzáépítettek öltözőket. A külső terület arculata is megváltozott. A sík területek helyére dombokat emeltek. Szűkült a csoportok elhelyezési lehetősége. A kerti padokat is kikapkodták, helyettük 50 darab mozgatható padot kaptunk és 25 darab erdei asztalt. Az első napon kiderült, hogy a gyerekeket nem tudjuk leültetni, s az akkori tanácselnök-helyettes sürgősséggel legyártatott 50 darab lécekből álló fektetőt.

Az utóbbi 15 évben nagyon megfogyatkozott az iskolai tanulók létszáma. A tábort már nem igényli annyi gyermek, mint hajdanán. A hátsó ebédlő helyére 2000-ben sikerült 3 foglalkoztató helyiséget kialakítani. A kismenede is elvesztette funkcióját, helyére egy kosárlabdapályát létesítettek.

A nagyobb medence megmaradt, de már nem tudjuk használni, mert nem felel meg az EU-s szabványnak. A kerületi önkormányzat költségvetésében szerepel a tábor teljes felújítása, sőt tervek is készültek már.

A mindenkor táborvezető munkáját segítették: gazdasági vezető, altáborvezetők, sportvezető, kultúrfelelős, szakkörvezetők, valamint egy ideig még volt táborvezető-helyettes is.

A pedagógiai munkát kezdetben átszötte az úttörőmozgalom adta szervezeti és módszertani lehetősége, játékosága.

Később előtérbe került a napközi foglalkozások áttemelése a nyári tábori programokba. (Nem sok eredménnyel.)

Elsődleges célunk és feladatunk mindenkor a szabadidő hasznos eltöltése. A táborozók aktív pihenésének megszervezése, irányítása. Az ajánlott programok figyelembe vették a gyerekek aktivitását, mozgásigényüket. Nagy szerepet kapott a csoportok közötti helyes versenyszellem kialakítása.

Az utóbbi években kiemelt helyen szerepel a táborozók kreativitásának fejlesztése. Ezt segítették a különböző kézműves foglalkozások, ahol számos népművészeti hagyománnyal és a hozzá tartozó technikával ismerkedtek meg a gyerekek.

Évek óta az OKSB egyre nagyobb összeggel támogatja a tábori programok színesítését. Két évvel ezelőtt a MISO vezetője tábori programok írására hozott létre pedagógusokból álló csoportot, hogy ötlettel segítsék a táborba beosztott nevelőket.

Indián tábor

Állatok hete

Meseforgó,

Naprendszer – úrutazás

Kalandtúra – Mesterségek hete

Egymillió lépés Magyarországon

A tábor sport és játék felszereltsége igen jó, a technikai eszközök ellátottsági szintje is megfelelő.

Kormosi Mária

Veszteségeink

Dr. Szabó Ferenc Szilveszter (1953-2006)

Nagy részvétellel vettek végső búcsút rokonai, barátai, munkatársai és ismerősei *dr. Szabó Ferenc* ügyvédől, munkajogásztól, a Fővárosi Munkaügyi Központ egykori, alapító igazgatójától az Óbudai Temetőben 2006. december 15-én. Sírjára Alapítványunk is elhelyezte koszorúját.

Nevéhez fűződik a munkanélküliek ellátását szolgáló munkaügyi kirendeltségek megszervezése 1990-től Pest megyében, majd Budapesten. Az orosz tanárok átképző tanfolyamainak irányítását, a felnőttképző intézmények hálózatának gyors kiépülését is szíven viselte. Feri barátunk mindenkinek segített aki hozzá fordult, nagyfokú empátiával rendelkezett, sokan vagyunk hálásak neki. Támogatta a nagykorösi, Pest Megyei Iskolatörténeti Gyűjtemény létrehozását, a Pest Megyei Gyermek és Ifjúsági Alapítvány zamárdi táborát, a TIT Pest Megyei Teleki László Egyesületét, a Kolping Egyesületet és Iskolát stb.

Alapítványunknak a kezdettől fogva jogi tanácsadója, segítője volt. Alapszabályunk elkészítésétől kezdve, a bírósági bejegyzésén és közhasznúsági elismertetésén át, örökösödési ügyünket is önzetlenül, honorárium nélkül intézte. A felügyelőbizottság létrehozását is vállalta, de abban megakadályozta hirtelen halála.

Feri mindig büszkén vallotta, hogy ő is volt úttörő szülőfalujában, Gádoroson, a hatvanas években. A Jó tanuló - jó sportoló, Kiváló úttörő kitüntetések, sok oklevelet kapott a matematika és a sportversenyeken elért helyezéseiről. Igazolványát, okleveleit, jelvényeit, derekszóját, sípját átadta Alapítványunknak, amit a többi relikviánk között őrzünk. „Előre Kis Pajtások! Mi újság van? Mit szeretnétek? Miben segíthettek?” – Ezeket kérdezte, ha mentünk hozzá, vagy ha telefonáltunk neki... Sajnos már nem tehetjük... Hálával gondolunk Rá.

Dr. Venczel Andrea (1948-2006)

Pannikánk nagyon hamar itt hagyott bennünket. A Sziget utcai leányiskola kiváló úttörője volt. A középiskola elvégzése után az ELTE Bölcsészettudományi Karán angol-magyar szakon

tanult, majd az Országgyűlés könyvtárában dolgozott. Tragikus családi esemény miatt már felnőtt fejjel úgy határozott, hogy az orvosi kart is elvégzi, ahová sokévi próbálkozás után végül felvételt nyert. Hosszabb ideig dolgozott a III. kerületi Margit Kórházban, majd az Uzsoki Utcai Kórházban. Alapítványunknak kezdettől fogva szilárd anyagi támogatója volt. Pannikám, mint tanárod és úttörővezetőd búcsúzom Tőled. (J.J.)

Thomka Aladárné (1928-2006)

Életének 78. évében elhunyt Thomka Aladárné. Pedagógiai pályáját Nógrád megyében kezdte. Sok településen tanított és éveken keresztül volt úttörővezető. Vanyarc községben több mint tíz éven át volt az iskola igazgatója, egészen a nyugdíjazásáig. Munkáját számtalan kitüntetéssel ismerték el. Az elmúlt évben Vanyarc díszpolgárává választották. Szívügye volt a hátrányos helyzetű gyermekek segítése. Halála nagy veszteség nem csak a családjának, de a településnek is.

Kása Istvánné (1919-2006)

Kása Istvánné a legidősebb tagtársunk volt. 1935 és 1942 között az ifjúsági mozgalom (KIMSZ, MSZDP) aktivistája. Koncentrációs táborba hurcolták, ahonnan 1945 áprilisában tért haza. 1945 és 1951 között a MOGÜRT szociálpolitikai felelőse. 1951-től 1975-ig a XX. ker. Tanács oktatási osztályvezetője. 1951-1957 között részt vett a csillabérci úttörővezető-képzéseken. 1975. évi nyugdíjazása után tanárként tanított a XVI. kerületben. 1949-től a MEASZ Történelmi Csoport tagjaként foglalkozásokat vezetett iskolákban *Soha többé fasizmust* témakörben. Kétszer kapta meg az Oktatásügy Kiváló Dolgozója kitüntetést.

Zalai Emil (1922-2006)

Nyugalmazott BM dolgozó volt. Alapítványunk támogatója, akitől több, korai ifjúsági mozgalmi könyvet kaptunk. Tanácsaival és tevékenységével lelkesen segített bennünket.

Emléküket megőrizzuk

A 60. évfordulóra írt pályázatokról

A pályázatok rövid értékelése

A MÚSZ megalakulásának 60. évfordulója alkalmából a Múltunk Öröksége Alapítvány pályázatot hirdetett az elmúlt évtizedek úttörő eseményeinek, saját élményeinek bemutatására. Sajnos csak 11 pályázat érkezett, és hárman könyvekkel támogatták az alapítványt.

Az eredményhirdetésre 2006. június 3-án, Csillebércen került sor. A pályázatok áttanulmányozása során a kuratórium úgy döntött, hogy nem rangsorolja a munkákat, – a maga nemében valamennyi pályázat az úttörőélet egy-egy gyöngyszeme – hanem minden pályázó ajándékba megkapja az összes pályaművet bekötve, egy oklevelet és egy jelképes összeget, 5000 Ft-ot.

Hogyan lehet röviden jellemezni ezeket a munkákat? Valamennyit áthatja a gyermekek és a mozgalom iránti szeretet, elkötelezettség. Többen kiemelik azt a nagyfokú segítséget, amit az úttörőélet különböző területeihez – táborozás, túrák, vetélkedők, szakkörök – a szülőktől, pedagógusoktól, sportolóktól, művészekről és más szakemberektől kaptak. Sokan említést tesznek azokról az ismert személyekről, akik a csapatban kapták az első indítást az elért eredményekhez. Fájjalják, hogy a rendszerváltás után a csapatok döntő többsége megszűnt.

Néhány gondolat az egyes pályázatokról szerzőik szerint:

Csengeri Hajdu Sándor

Budapest XIV.

1957-ben kezdődött a kapcsolata az úttörőmozgalommal. Rajvezető, majd csapatvezető lett, később pedig a kerületi úttörőház igazgatójaként eleven, nyüzsgő életet alakított ki társaival. Nagyon népszerű volt a meseszoba, a mesélő bagoly segítségével. A meseirodalom gyöngyszemeivel ismerkedtek meg a kisdobosok és úttörők. Ez nagy szenzációt keltett, még a Magyar Rádió is felfigyelt a meseszoba érdekességeire. Hiszem és vallom – írja – hogy a múlt reális feltárása, vitathatatlan értékeinek megőrzése, ápolása segítheti a jelent és adhat hasznos irányítást a jövőnek. Készül egy életrajzi regénye, „Mába érő Tegnapok” címmel, amelyben az úttörőmozgalomban szerzett élményeit az olvasók elé kívánja tárni. Nagyon várjuk a könyv megjelenését.

Gunity József

Madaras

Megható hangon számol be arról, hogyan lett úttörő a kis határ menti faluban, Katymáron, amely nemzetiségi falu. Büszke arra, hogy a Robinson Úttörőcsapat Madarason – melynek ma is vezetője – túlélte a rendszerváltást. Bács-Kiskun megyében ez az egyedüli úttörőcsapat. Mesterei egy életre beoltották az „úttörősdíval” – írja.

Gunity Józsefné

Madaras

Képzelt riport egy veterán úttörővezetővel címmel írt Borics Antal úttörővezetőről, az örök táborozóról, akit a

szövetség örökös tagjaként említ, és fájdalmas hangon szól a végső búcsúról mely a mozgalom 60. születésnapjának évében következett be. Anti bácsi 2006. február 5-én végleg elment, a sírjába vitte a mozgalom egy részét.

Kovács Gyula

Monor

Pályázatában az ifivezetői munka szépségét emeli ki. Nagy élményt jelentett számára Zánka, és általában a túrák és táborok.

Laurenszky Ernő

Budapest XI.

Pályázata – *Hogyan lettem úttörővezető* – egy mozgalompedagógiai tanulmánynak is tekinthető. Életkoránál fogva jól ismerte a cserkészmozgalmat, felismerte azokat a módszereket, lehetőségeket, melyeket az úttörőmozgalomban is eredményesen lehetett alkalmazni. A hazai gyermekszervezetek együttműködésének ma is kiemelkedő szószólója.

Dr. Nádházi Lajos

Veszprém

A pályázó az úttörőmozgalom történetének avatott kutatója. Pályázata a 2006. március 24-i tanácskozás hozzá szólását tartalmazza. Az anyag komoly kutatómunkát igényelt.

Dr. Pálffy Gyula

Fót

Vadócok a cserényben címmel írt munkájából megismerjük egy spontán gyerekcsoport úttörő őrské alakulását. Ezt a történetet saját élményből mondja

el a szerző, az Országos Úttörőelnökség egykori tagja.

Pécsváradi Györgyné

Tápszentmiklós

Igen érdekes életrajzi adatokkal ismertetett meg bennünket. Többek között azzal, hogy egy vándorcirkusszal mindig más-más településekre utazott, ahol csak egy-két napot töltött. Így mindig más-más iskolában tanult, ennek ellenére kiváló tanuló kitüntetést kapott utolsó iskolájában.

Révész György

Gomba

Nem hoztam áldozatot című munkájában bemutatja azt az úttörőcsapatot, amelyben több évtizeden át tevékenykedett és ma is aktív segítője a rendszerváltás után is működő csapatnak. Segítőtársai közül kiemeli az ifiket, akik szabadidejük rovására önként, lelkesen vállalták a színes, mozgalmas úttörőélet megteremtését. B. Radó Lili soraival fejezi be pályázatát, amely ma is iránymutató lehet számunkra:

„Motor légy, mely mozgásba lendít,
És a munkát, ha bármi nagy,
Magadtól várd el elsősorban,
Sose felejtse el, példa vagy!”

Varga János

Újpest, Fót

Az önállóság útját választottuk című pályázatában a vízi úttörőélet szépségével, romantikájával ismerkedhetünk meg egészen az 1950-es évektől. A szerző a ma is működő újpesti vízi csapat vezetője, amely alapítványként tevékenykedik. A vízi úttörőélet más, mint általában az úttörőcsapatban végzett tevékenység, sokrétű ismeretbázisra épül. Tudni kell evezni, hajót javítani, a felszerelést gondosan tárolni, pénzt szerezni és folyamatos továbbképzéssel biztosítani a biztonságos vízi közlekedést. A rendszerváltás itt is nagy változást hozott.

Vereb Mara

Örményes

Hogyan lettem őrsvezető a pályázatának a címe. A népi írókra jellemző kedves stílusban mutatja be azt az iskolát, amelybe járt, az ott folyó élettel, osztálytársakkal, kedves tanárokkal, és egy végrehajtott jócselekedettel, melynek az volt a jutalma, hogy őrsvezetővé választották.

Összeállította: Magócsi Károlyné

Dr. Nádházi Lajos: A magyarországi úttörőintézmények története és adattára

Több évtizedes pedagógiai-gyermekmozgalmi munka tapasztalatai, évek óta tartó szorgalmas kutatómunka, valamint az egykor résztvevők írásos emlékezései és szóbeli közlése alapján írta meg dr. Nádházi Lajos újabb hiánypótló művét az úttörőmozgalom módszertani bázisáról, a mára eltűnt úttörőházakról, az ifjú technikuskok és természetkutatók állomásairól.

Ez az országos intézményhálózat az 1948-as „fordulat éve” után kezdett nálunk is kiépülni – sok vonatkozásban szovjet mintára – hasonlóan a szomszédos országokéhoz.

A szerző alapos elemzést ad az 1948-tól 1990-ig tartó évtizedek társadalmi-politikai viszonyairól, és ebbe ágyazza bele a hegemonná vált úttörőmozgalmat, annak iskolai szervezési vonatkozásaival, politikai kötődésével és mindennapi szervezeti működésével. Mindezt példásan objektív módon!

Az úttörőmozgalomban kezdettől kiemelt jelentőséggel bírtak a módszertani bázisok, amelyek az egykori civil szervezetek épületeiben, magánvillákban stb. kezdték meg működésüket. Ezek megfelelő átalakítását, berendezését a helyi párt- és állami szervek, üzemek támogatásával, társadalmi munkában végezték lelkes aktivisták, szülők, gyerekek.

Elsőként a kispesti úttörőházat nyitották meg 1949-ben. A következő évtizedekben új – erre a célra épített – házakkal, „micsurin-kertek”-kel, technikai állomásokkal bővült a hálózat – főként a nagyobb városokban, megyeközpontokban. Eközben vetődött fel egy központi úttörőpalota építésének igénye is. Ilyen célra tervezték átalakítani a városligeti Vajdahunyad várát, hivatkozva arra, hogy pl. a pozsonyi Grassalkovics-palotát – amely most a köztársasági elnök rezidenciája –, vagy a bukaresti királyi palotát szintén az úttörők kapták meg.

Az úttörőházak és állomások vezetésével lelkes, fiatal huszonéves kádereket bíztak meg, a technikai, tudományos, művészeti, sport-turisztikai foglalkozásokat pedig gyermekszerető, tekintélyes, tapasztalt szakemberek végezték, akiknek az a munka nem áldozat, hanem élvezet volt. Tevékenységükről kiállításokon, versenyeken, szemléken és egyéb rendezvényeken adhattak számat. Sok kiválóság pályája indult az úttörőházak sakkköreiből...

A tárgyalat négy évtized alatt a rendszerváltásig 84-re nőtt a bázisok száma, amelyek a hatvanas évektől kezdve kiépítették saját váltótáborait, sport- és vízi telepeiket is.

A pártállam paternalista szociálpolitikájából adódóan a gyerekek jórészt ingyen, vagy jelképes térítési díjért vehették igénybe a bázisok szolgáltatásait. Ennek vetett véget a rendszerváltással együttjáró „piacosítás”,

amelynek következményeként a 2000. évben – megváltozott nevek alatt – mindössze 25 olyan intézmény maradt, ahol még folyik valamilyen gyermekfoglalkoztatás is. A többit az önkormányzatok privatizálták, és az értük kapott pénzt felélték...

A könyv második felében igen gazdag **név- és adattár** található, amely egyaránt érdekes lehet az emlékező egykori gyermek- és felnőtt vezetők számára, akiknek sok kedves emléke kötődik ezekhez a „műhelyekhez”. Ugyancsak fontos forrásmunka lesz ez a kiadvány mindazoknak, akiket érdekel a XX. század második felének napjainkban is sokat vitatott pedagógiai-mozgalmatörténeti értékelése, de hasznos kincsbánya lehet kutatóknak, helytörténészeknek is.

Az emlékezést segíti az egykori úttörőházakról készült 26 korabeli fotó.

Jó lenne, ha a mai politikai elit illetékes vezetői is kézbe vennék ezt a kiadványt, és elgondolkoznának azon, hogy milyen következményekkel járt ezeknek az intézményeknek a felszámolása, amiből sajnálatosan következett a magukra hagyott gyermektömegek nihilizálódása, és az ebből eredő problémák fenyegető tömege!

A könyvet az Úttörőszövetség adta ki – szerény anyagi lehetőségei miatt korlátozott példányszámban, így könyvesboltok helyett Csillebércről lehet azt beszerezni. (1121 Budapest, Konkoly-Thege Miklós u. 21.)

Dr. Tóth József

A balatonfüredi neveléstudományi konferencia 50. évfordulója

A Magyar Pedagógiai Társaság szeptember 21-én emléktáblát avatott a Park Szállóban (az egykori Pedagógus Üdülőben) az 1956. október 1-6. között tartott konferencia emlékére.

Az avatás utáni emlékülésen Szabolcs Éva egyetemi oktató tartott előadást a konferenciáról. A nagy jelentőségű pedagógiai rendezvényt az év szellemi pezsgésének áramlatában szemlélve elemezte, kiemelve összefüggését a *Petőfi Kör szeptember 28-i és október 12-i pedagógus vitájával*.

A konferencián részt vett a korabeli magyar neveléstudomány minden ismert haladó személyisége. Az előadó részletesen kitért Mérei Ferenc és Zibolen Endre szerepére. A konferencia

bírálta a korábbi évtized dogmatikus vonásait, a szovjet pedagógia kritikátlan, bálványozó átvételét. Több felszólaló a „fordítások pedagógiai korszakának” nevezte az előző éveket. Követelték az értékes magyar pedagógiai hagyományok szerepének helyreállítását.

„Ha a jegyzőkönyv szövegét, nyelvhasználatát, a szakmai szófordulatokat tanulmányozzuk, akkor egy pártirányítású, de demokratikus szocializmusban gondolkodó, élő, vitatkozó és tevékenykedő neveléstudományi szakmai közösség képe mutatkozik meg.”

Szabolcs Éva után a kortárs és résztvevő Berencz János személyes emlékeivel gazdagítva mutatta be a konferenciát.

Mai kollégáink számára is érvényes útmutatás *A füredi platform*, melynek néhány gondolatát idézzük:

„...minden további előhaladás elengedhetetlen feltétele a neveléstudományi

kutatás és a tudományos kritika szabadsága, és a legszélesebb fronton minden alkotni tudó erő bekapcsolása. A szabad és felelősségteljes kutatómunkának jogaiba történő visszahelyezése, a szocialista felvilágosodás pedagógiájának megteremtése biztosítja, hogy a tudományos és gyakorlati nevelőmunkában gyümölcsözően használhassuk fel az emberiség kulturális örökségének egész gazdagságát... Soha többé semmiféle erő nem tántoríthat el bennünket az igazság, a magyar nép, a magyar gyermek ügyének bátor szolgálatától.”

Laurenszky Ernő

A füredi platform olvasható a Köznevelés 1956 okt. 15-i számában, valamint a Veszprém Megyei Neveléstudományi Társaság (8200 Veszprém, Május 1. u. 2/I.) Emlékfüzetében. Balatonfüred, 2006.

Akik könyvadományokkal támogatták alapítványunkat

Homlódi Ferenc
Pécs

Baranya megyében, a sásdi általános iskolában kezdte pedagógiai pályafutását. 1966–1990 között Pécsen az 1. sz. Gyakorló Általános Iskola 940. sz. Zrínyi Ilona Úttörőcsapatának volt a vezetője.

Nyaranként Csillebércen és Zánkán működött, mint matematikai szaktábor-vezető és főtanácsadó. Több értékes cikke jelent meg az Úttörővezetőben. Számos kitüntetéssel rendelkezik. Kezdetől fogva a Múltunk Öröksége Alapítvány támogatója és annak gyűjteményét a 2006. évi pályázat alkalmával 71 darab értékes úttörőkiadvánnyal gyarapította.

Kelemen Pálné
Túrkeve

Nagy Klára, a gyerekek Klári nénije, régi úttörővezető, aki 1977–től 2004-ig számos kitüntetést és díjat kapott. Nagy szeretettel foglalkozott a gyerekek mellett a helytörténeti, honismereti munkával. Túrkeve monográfiájához két dolgozattal járult hozzá. Több országos és megyei pályázaton szerepelt eredményesen.

A Rádió 80. születésnapjára és a mi pályázatunkra csak gondolatban írt, mert betegsége megakadályozta, de száz különböző könyvvel gazdagította Alapítványunkat.

Kormosi Mária
Budapest XIII. kerület

Kezdetől fogva (1949) részt vett a XIII. kerületiek Margitszigeten működő napközis táborának (Petőfi

tábor) munkájában. Kezdetben, mint táborvezető-helyettes, majd hosszú évtizedeken át táborvezetőként. Színes, gazdag programokkal tették vidámmá és felejthetlenné a XIII. kerületi gyerekek nyarait.

Marikától közel ötven korai úttörőkiadványt, több emlékjelvényt és kitüntetést kapott alapítványunk.

Mások adományait is várjuk.

Köszönet érte a Múltunk Öröksége Alapítvány Kuratóriumának nevében:

Jelenics József

Gyermekek és felnőttek széles körében ismert volt MANCS, a híres miskolci életmentő kutya. Az egész ország érdeklődő közvéleménye – felnőttek és gyerekek egyaránt – szomorúan fogadták a bejelentést, hogy a világhírű, miskolci életmentő kutya elpusztult. Mancsnak még életében szobrot emeltek Miskolcon, a Magyar Posta emléklapoktetet és bélyeget jelentetett meg róla.

HÍREK

Réti Béla nyugalmazott szigetszentmiklósi iskolaigazgató augusztusban volt száz éves. Ő Alapítványunk legidősebb támogatója és – ismereteink szerint – az ország legrégebbi úttörővezetője. 1947-ben az akkori Szatmár megyében volt úttörővezető, majd megyei úttörőtitkár. Később a Pest megyei Tanács oktatási osztályán dolgozott, 1956-ban került Szigetszentmiklórsra. Kuratóriumunk levélben köszöntötte 100. születésnapján.

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

A Múltunk Öröksége Alapítvány köszönetét fejezi ki valamennyi támogatójának, hogy a 2005. évi szája. 1 százalékat, összesen 121 500 Ft-ot az alapítványnak ajánlották fel. A kapott támogatást a munkatervünkben megjelölt számítógép vásárlására fordítottuk.

A 2007. évben is várjuk azon barátaink támogatását, akiknek módjukban van a 2006. évi szája. 1%-ának felajánlására!

Figyelem! Nagyon fontos!

2007. január 1-jétől megváltozik a Múltunk Öröksége Alapítvány bankszámla száma. A korábbi, eddig használatos csekkünk érvénytelen.

Új számlaszámunk:

10404027 – 00005766 – 00000002
Múltunk Öröksége Alapítvány
1035 Budapest III., Szél u. 19.

Az alapítványnak nyújtott támogatásukhoz a mellékelt készpénz-átutalási megbízást (csekket) szíveskedjenek felhasználni.

Amennyiben a nyugdíjon kívül más jövedelmük is van, vagy még aktívan dolgoznak, és így adókötelesek, kérjük, tízjegyű adóazonosító jelüket is szíveskedjenek feltüntetni, melyre akkor lehet szükségünk, ha a részünkre felajánlott pénz 30%-át jóvá akarják írni az adóbevallásukban. Amennyiben nem, akkor nem szükséges az adóazonosítót feltüntetni.

A Múltunk Öröksége Alapítvány Tájékoztatója

Szerkesztő: *dr. Szabó Imre*

Felelős kiadó: *Jelenics József*

Kiadja az Alapítvány kuratóriuma, 1035 Budapest III., Szél u. 19.

Szerzők: *Jelenics József, Kormosi Mária, Laurenszky Ernő, Magócsi Károlyné, dr. Szabó Imre, dr. Tóth József*

Nyomdai előkészítő: *Révész György*

Nyomás: *PharmaPress Nyomda*

Felelős vezető: *Dávid Ferenc igazgató*